

श्रीगोशायनमः॥ योदेवोमुनिनिचयधुधाधुधावान्यत्तृप्त्यामुनिनिवहोपितृमिमाप॥ तस्यैवंनिजजगदंतरात्मभावंव्याकर्तुःपदमुपयामोपसूतोः॥ १॥ यज्जिज्ञासालभ्यतेयज्ञमुख्यैयत्रैकाग्र्यंप्राथ्यतेसंयमाद्यैः॥ तंसेवेऽहंसदुर्लभणार्थं ब्रह्मब्रह्मज्ञानिवंशावतंसं ॥ २॥ प्रणम्यनारायणतीर्थवर्यान्धरीशमिश्रंश्चहमीरपुर्यान् कुर्मो गुरुणां तद्वदयानुहूपमारण्यकेपर्वणिभावदीपं ॥ ३॥ तत्रपूर्वस्मिन्पर्वणिद्वौपदीत्राणेनञ्जेर्मोहात्म्यं दर्शितं साचप्रतिज्ञापालनसत्समागमतीर्थाटनस्वधर्माचरणदिनालभ्यतइति तत्तदाख्यायिकामुखेनेहप्रतिपाद्यद्वौपदीदत्तशाकलेशाशनेन कृष्णेन च तृप्ते सतिदौवासोपाख्यानेन भगवतो जगदंतरात्मत्वं दर्शितं धर्मयुधिष्ठिरसंवादेन भगवत्तत्त्वं अधिगमोपायसहितं च संक्षेपेणोक्तं एवं धूतजिताः पार्था इत्यादिनां त्रायसमुपाविशन्ति तेन ग्रंथेन तत्र प्रथमे अध्याये सदसंगयोगुणदोषौ द्वितीये शौनकेयुधिष्ठिरसंवादेन काम्य

नारायणं नमस्कृत्य नरं चैव नरोत्तमं ॥ देवीं सरस्वतीं चैव ततो जयमुदीरयेत् ॥ १॥ जनमेजय उवाच एवं धूतजिताः पार्थाः कोपिताश्च दुरात्मभिः ॥ धार्तराष्ट्रैः सहा मात्यैर्निकृत्या द्विजसत्तम ॥ १॥ श्राविताः परुषावाचः सृजद्विर्वैरमुत्तमं ॥ किमकुर्वत कौरव्याममपूर्वपितामहाः ॥ २॥ कथंचैश्वर्यविभ्रष्टाः सहसा दुःखमेयुषः ॥ वने विजह्निरे पार्थाः शक्रप्रतिमतेजसः ॥ ३॥ कैवतानन्ववर्तत प्रासान्व्यसनमुत्तमं ॥ किमाचाराः किमाहाराः कचवासोमहात्मनां ॥ ४॥ कथंच द्वादशसमावने तेषां महामुने ॥ व्यतीयुर्ब्राह्मणश्रेष्ठशूराणामरिघातिनां ॥ ५॥ कथंच राजपुत्रीसाप्रवरासर्वयोषितां ॥ पतिव्रता महाभागा सततं सत्यवादिनी ॥ ६॥ वनवासमदुःखार्हादारुणं प्रत्यपद्यत ॥ एतदाचक्ष्वमे सर्वं विस्तरेण तपोधन ॥ ७॥ श्रोतुमिच्छामि चरितं भूरिद्रविणतेजसां ॥ कथ्यमानं त्वया विप्र परं कौतूहलं हि मे ॥ ८॥ वैशंपायन उवाच एवं धूतजिताः पार्थाः कोपिताश्च दुरात्मभिः ॥ धार्तराष्ट्रैः सहा मात्यैर्निर्ययुर्गजसाङ्कयात् ॥ ९॥ वर्द्धमानपुरद्वारादभिनिष्क्रम्य पाण्डवाः ॥ उदङ्मुखः शस्त्रभूतः प्रययुः सहकृष्णया ॥ १०॥ इंद्रसेनादयश्चैव भृत्याः परिचतुर्दश ॥ रथैरनुययुः शीघ्रैः स्त्रिय आदाय सर्वशः ॥ ११॥ गतानेतां विदित्वा तु पौराः शोकाभिपीडिताः ॥ गर्हयंतोऽसकृद्भीष्मविदुरद्रोणगौतमान् ॥ १२॥ ऊचुर्विगतसंत्रासाः समागम्य परस्परं ॥ पौरा ऊचुः नेदमस्ति कुलं सर्वं न वयं न च नो गृहाः ॥ १३॥ यत्र दुर्वयोधनः पापः सौबलेयेन पालितः ॥ कर्णदुःशासनाभ्यां च राज्यमेतच्चिकीर्षति ॥ १४॥

धर्मनिदायोगप्रशंसाचर्शिता एवमिति पार्था इति छत्रिन्यायेन माद्री सुतयोरपि उपलक्षणं दुरात्मभिर्दुष्टचित्तैः सहामात्यैः सकर्णादिभिः निकृत्याच्छलेन ॥ १॥ पूर्वः पितापरीक्षितस्य पितामहाः ॥ २॥ एयुषः प्राप्तवतः ॥ ३॥ उत्तमं तीव्रं ॥ ४॥ ५॥ ६॥ ७॥ द्रविणं पराक्रमः तेजः देहकांतिश्च तेऽपेक्ष्यते ॥ ८॥ द्रविणं च पराक्रमे इति विश्वः ॥ ९॥ गजसाङ्कयात् हस्तिनापुरात् ॥ १०॥ वर्द्धमानपुरं नाम यामविशेषः तदभिमुखं द्वातरास्मात् दधुहिंसायां वर्द्धमानाः हिंसकाः तेषां पुरं कुलितमार्गेण निःसारिता इत्यन्ये ॥ ११॥ परिचतुर्दश अधिकचतुर्दशाः पंचदशेत्यर्थः संख्यया व्ययासनेति समासः समासांत विधेरनित्यत्वाद् द्वुर्ब्रह्मसंख्येये इति प्राप्तस्य बहुप्रत्ययस्याभावः ॥ १२॥ १३॥ १४॥